

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

HISTORIAE EC||CLESIASTICAE PARS || PRIMA, QVA CONTI-||NENTVR ||
Eusebij cognomento Pamphili Cæsareæ Palæ-||stinæ Episcopi lib. 10.||
Eiusdem de vita Constantini magni lib. 4.|| Oratio Constantini magni ad
sanctoru[m] cœtu[m].|| Oratio eiusdem Eusebij in laudem Constanti-||ni
magni ad trigesimum ...

Christopherson, John

[Köln], 1569

De his qui Artemonis heresim ab initio propugnabant, & quibus erant
praediti moribus, & quomodo sacras scripturas corrumpere ausi sint. Cap.
XXVII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29861

EVSEBII HISTORIAE

De his qui Artemonis heresim ab initio propugnabant, & quibus
erant præditi moribus, & quomodo sacras scriptu-
ras corrumpere ausi sint.

CAP. XXVII.

IN quodam istorum scriptorū libro cōtra Artemonis
hæresim, (quam Paulus Samofatenus nostra iam ætate
denuo renouare tentauit) cōposito, præclara quædam
habetur narratio, quæ huic nostræ historiæ adeo magno
cū labore à nobis vndiq; conquisitæ, apte & concinne
cōueniat. Scriptor iste in eo libro, dū hæresim, de qua lo-
quimur (quæ Seruatoré solū hominē esse asseuerauit) nō
lōge antea exortam (quando quidē eius duces & patroni
illam tanquam veterem & vsque ab antiquis temporibus
ductam, præconiis nimis insolenter afferre studebāt)
perspicue conuincere conatur, sicut alia multa ad illius
impij & perditū illorum erroris cōmentum coarguendū,
Sic ista ad verbum fere persequitur. Aiunt isti omnes,
maiores nostros & ipsos apostolos ea, quæ ipsi iam af-
firmant, non modo à domino accepisse, verum etiam
alios eadem docuisse, & veram prædicationis rationem,
vsque ad Victoris tempora, qui decimus tertius à Petro
Romæ episcopus fuit, integre seruata illam quidem,
sed à Zephyrino illius successore penitus corruptam &
deprauatam fuisse. Atque profecto quod ab illis dice-
batur, multum fortasse videri potuisset habere proba-
bilitatis, nisi primum sacre scripturæ testimonia illis
contradicerent, deinde fratrum quorundam scripta su-
peressent, Victoris temporibus multo antiquiora: quæ
illi cum contra Gentiles pro veritatis defensione, tum
contra hæreses, quæ id temporis grassabantur, scripse-
runt: vt Iustini, Miltiadis, Tatiani, Clementis, & alio-
rum nonnullorum: in quorum omnium libris Christus
vere Deus esse confirmatur. Quis Irenæi, quis Melito-
nis, quis cæterorum libros ignorat, qui Christū Deum
& hominem constanter asseuerat? Quot itē Psalmi,
quot hymni à fratribus fidelibus antiquitus perscripti,
qui

*Heretici hære-
ses suas docent
antiquas esse*

qui Christum verbum Dei verum Deum esse concentu
quodam concelebrant? Cum igitur ex tot annorum
spatio, doctrina ecclesiastica verè annunciata fuerit,
quomodo fieri potest, vt illi patres, qui ad Victorem
vsque, vitam produxerunt, sic, vt isti asserunt, prædi-
carint? aut quomodo non illos pudet, hæc Victori tam
falso obiectare? præsertim cum explore cognitum
habeant, Victorem, Theodotum illum Coriariu, (qui
primus Christum solum hominem dicebat) ducem &
quasi parentem huius impiæ & execrandæ à fide defe-
ctionis Christum, Deum pernegantis christiana com-
munionem interdixisse? Quod si Victor eadem cum illis
sentire visus fuisset, (sicuti detestabilis istorum docet
calumnia) quo pacto, aut qua ratione adductus, Theo-
dotum huius erroris inuentorem ab ecclesia eiicere in
animum induxit? Verum de Victore hætenus. Qui
cum decem annis ecclesiæ ministerio præfuisset, in
eius locum, circiter nonum annum imperij Scueri, Ze-
phyrinus successit. Scriptor ille de quo supra dixi,
quilibrium prædictum contra erroris supra demonstra-
ti auctorem composuit, aliam etiam rem Zephyrini
tempore gestam hoc pacto explicat. Facinus apud nos
admissum, fidelibus in domino, quo illos erudiam,
commemorabo: quod credo, si Sodomis fortè gestum
fuisset, etiam illos ad scelera sua pœnitentiæ lachry-
mis maturè eluenda admonuisset. Erat quidam Nata-
lius, confessor, non iam pridem, sed nostris iam penè
temporibus: iste ab Asclepiodoto, & altero Theodoto
trapezita, (hi quidem ambo Theodoti coriarii, qui
primus propter istam nouam prudentiam, imo verò
amentiam ex Christianorum communionem à Victore,
vt dixi, qui tunc erat Pontifex, excludebatur, disci-
puli erant) fraude ac dolo deceptus fuit, & ab illis duo-
bus, quos supra posui, salario quodam & mercede
persuasus, vt illius erroris episcopus crearetur: ea le-
ge nimirum, vt centum quinquaginta denarios
mensuos isti ei persoluerent. Qui quidem cum
se in illorum societatem dedisset, per visiones
quasdam

EUSEBII HISTORIAE

quasdam à domino ad se demissas sæpenumero admoni-
 tus fuit. Deus enim misericors, & dominus noster Iesus,
 Christus, martyrem & testem suarum afflictionum,
 extra ecclesiam misere disperire noluit. Cæterum quo-
 niam erat primæ apud illos sedis episcopalis appetitio-
 ne, tanquam hamo inescatus, & turpi quæstu, qui multis,
 adfert perniciem, irretitus, & propterea lentius tardiusq;
 dei visionibus animum attendit, tandem per integram,
 noctem à sanctis angelis flagris & verberibus vsque adeo,
 acerbè & grauitè cæsus fuit, vt cum primo mane sur-
 geret, cilicio & sacco indutus, cineribus aspersus, cum
 magno mœrore & lachrymis ad pedes Zephyrini ponti-
 ficis se supplicem abiiceret, & non modo ad cleri, sed ad
 laicorum etiam genua aduolueretur, ita vti Christi mise-
 ricordis ecclesia illum magnopere commiserata, lamen-
 tis vnà se dederet. Attamen ille licet multis præcibus v-
 sus fuisset, & plagarum vibices, quas pertulerat, ostendisset,
 vix tandem in communionem ecclesiæ receptus fuit.
 Ad ista, etiam alias eiusdem scriptoris voces de eisdem
 hæreticis connectamus, quæ sic habent. Sacras audacter
 deprauarunt scripturas. Veteris fidei canonem aboga-
 runt: Christum ignorarunt. Neque quid sacræ & diuinæ
 literæ de illo dicant, conquisuerunt, sed quænam syllo-
 gismi figura ad suam impietatem confirmandam repe-
 rireretur, studiose indagarunt. Quod si quisquam forte il-
 lis aliquod diuini eloquii testimonium proferat, quærunt
 vtrum coniectam an disiectam syllogismi figuram
 possit efficere. Relictis vero & depositis sacrarum lite-
 rarum studiis, omni curâ & cogitatione in Geometriam
 incumbunt, & tanquam ex terra editi, de terra loquun-
 tur, & Christum, qui sit de cælo venturus, penitus igno-
 rant. Euclides enim apud quosdam eorum propter Geo-
 metriæ artem enixe recolitur: Aristoteles & Theopha-
 stus in summa habentur admiratione, Galenum etiam
 fortasse nonnulli summè venerantur. Hi ergo tum infi-
 delium artibus ad erroris sui sententiam roborandam
 abutuntur, tum solerti impiorum astutia, ac subtilitate
 simplicem ac synceram diuinarum scripturarum fidem
 adulterant. Quod autem à fide longissime absint, quid
attinet

attinet commemorare? ob hanc causam enim in sacras li-
 teras confidenter & temere quasi manus violentas inj-
 ciunt: easq; se emendare & corrigere prædicant. Quod <sup>Scripturæ eor-
 ruptores</sup> vero ipse equidem nihil falsi in eos emētitus loquar, ne-
 mini verum scire cupienti poterit esse obscurum. Nam si
 quis cuiusquam illorum exemplaria in manus sumere, ac-
 curate peruestigare, & inter ipsa conferre voluerit, repe-
 riet profecto illa quam maxime inter se dissidere. Nam
 Asclepiodoti exemplaria cū illis, quæ sunt Theodoti ad
 modum discrepant. Ac multa plane suppetūt, propterea
 quòd illorum discipuli exemplaria ab vtrisque, vt illi ap-
 pellant correctæ, vt nos corrupta, studiose & sedulo de-
 scripserunt. Rursus quæ sunt Hermophili, cum istis mi-
 nime consentiunt. Quæ Apollonij dicuntur, ipsa sibi nō
 constant. Licet enim, quæ prius ab illo exscripta fuerunt,
 & composita, posterioribus denuo inuersis innouatisq;
 comparare: sic inuenire illa inter se valde dissentientia,
 erit perfacile. Quantū iustitiæ & temeritatis habeat per-
 ditus iste conatus, ne illos ipsos quidem ignorare suspi-
 cor. Aut enim sacras & diuinas scripturas à spiritu san-
 cto dictatas non credunt, & ita sunt infideles, aut se ipsos
 spiritu sancto sapientiores esse dicunt, quod plane quid
 aliud est, quàm tanquam dæmone exagitatos insanire?
 Neq; enim hanc inconsultam & imprudentem molitio-
 nem, suam esse inficiari poterunt: quando quidem ista ex-
 emplaria sua ipsorum manu esse transcripta, perspicue
 deprehenduntur. A quibus autem erant ipsi instituti, ab
 illis sanè eiusmodi scripturas non aliquando exceperūt,
 & exemplaria, vnde ista transcripserunt, demonstrare nō
 possunt. Quidam illorū eas quidem deprauare non adeo
 opere præritum duxerunt, sed tum legem, tum prophetas,
 lepida simulatione, perinde ac si nefariam & impiam om-
 nino doctrinam cōplecterentur, prorsus pernegan-
 tes, in vastissimum exitij gurgitem præcipi-
 tes deciderunt. Atque hæc isto mo-
 do hætenus à nobis sint
 commemorata.

Finis quinti libri.

P E V.